

היום נלמד בעזרת ה':

יבמות דף קיב

(המשך מעמוד קודם)

למדנו במשנה: יבמה שאמרה בתוך שלושים יום שהיבם לא בא עליה (והוא טוען שבא עליה) כופין אותו שיחלוץ לה, אבל לאחר שלושים יום רק מבקשים ממנו שיחלוץ. כי עד שלושים יום אדם מעמיד את עצמו מלבעול ולא יותר. ולכן עד שלושים היא נאמנת שלא בעל אבל לאחר שלושים הוא נאמן שכן בעל.

דתיא טענת בתולים: אדם שנשא אישה ובא וטוען של מצא לה בתולים ומשכך הוא רוצה לגרש אותה בלי כתובה – נאמן, אלא אם כן לא בא לטעון מיד לאחר בעילתו, שאז הוא משקר כי הוא מעוניין לגרשה.

לדעת רבי מאיר אם בא עד שלושים יום מהחתונה נאמן, כי עד שלושים יום אדם מעמיד עצמו מלבעול אבל יותר משלושים לא נאמן כי חזקה שכבר בעל והוא מחפש לגרשה. לדעת רבי יוסי אם נסתרה והתייחדה איתו - נאמן רק אם בא לאלתר (מיד שמצא בית דין) כי ברור שבא עליה, אבל אם לא נסתרה איתו - אפילו אם בא לאחר כמה שנים הוא נאמן.

רבה אמר: משנתנו מתאימה גם לדעת רבי יוסי. כי רבי יוסי דיבר דוקא בארוסתו שאינו מתבייש ממנה ולכן ברור שאם נתייחדה איתו הוא בא עליה לאלתר, אבל יבמה שהוא מתביש ממנה (= מבזז בזיז) רבי יוסי מודה שאפילו אם נתייחדו, עד שלושים יום הוא נאמן.

למדנו במשנה שכשאמרה היבמה לא נבעלתי בתוך שלושים יום כופין אותו לחלוץ.

עד שכופין אותו לחלוץ: מדוע שלא נכפה אותו לייבם? רב מתרץ: מדובר שהיא מחזיקה גט, ולכן גם אם לא בעל אותה הוא אינו יכול לייבמה כי הגט פוסל מליבם, וחייב לחלוץ לה.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com



052-342-4473



מיתבי: בברייתא שלושה מקרים:

המקרה הראשון: כמו במשנה שלנו.

השני: לאחר שלושים 'היא אומרת נבעלתי' והוא אומר לא בעלתי – מאמינים לה כי אדם לא מעמיד עצמו יותר משלושים יום מלבעול, ולכן מוציא אותה בגט.

השלישי: ואם לאחר שלושים הוא אומר בעלתי והיא אומרת לא נבעלתי, ולאחר מכן הוא חוזר בו ואומר לא בעלתי – מכיון שבתחילה אמר בעלתי הוא נאמן כי כבר עברו שלושים יום וצריך להביא לה גט, מאידך מכיון שהיא טענה לא נבעלתי היא צריכה חליצה (וכאן כופין אותו לחלוץ כי הוא חוזר והודה לדבריה -תוס').

הקושיא: מכך שבמקרה השלישי כתוב שהיא צריכה גט, משמע שבמקרה הראשון מדובר בלי גט. קושיא לדברי רב.

רבי אמי מתרץ: באמת מדובר שגיטה בידה, וכוונת הברייתא במקרה השלישי שצריכה חליצה בנוסף לגט שכבר קיבלה.

רב אשי מתרץ: הגט שהיא מחזיקה בידה הוא גט לזיקת היבום שפוסל אותה מלהתייבם - לטענתה שלא נבעלה, אבל מכיון שהוא טוען שהוא בעל אותה היא צריכה גט נוסף להתיר את הביאה (שבעל אותה לאחר הגט הראשון). וממילא היא צריכה גם חליצה לזיקה וגם גט לביאה. וכוונת הברייתא במקרה השלישי לומר שאפילו במקרה כזה שהוא חוזר בו ואומר לא בעלתי, בכל אופן היא צריכה גם גט, כי בתחילה אמר שבעל.

*

הנהו שני מודים: יבם ויבמה ששניהם הודו שלא נבעלה, אלא שהיבם בתחילה טען שבא עליה ולאחר מכן חזר בו ואמר שלא נבעלה, ובאו לפני רבא ופסק שהיא צריכה חליצה בלבד.

בעא מיניה הון בריה דרב נחמן: האם במקרה שהיבמה התייבמה והלכה צרתה והתחתנה, ולאחר מכן טוענת היבמה שהיא לא נבעלה ואנו מצריכים אותה חליצה. האם נאסור בינתיים את הצרה עד החליצה?

רב נחמן ענה לו: שבעיקרון יש חזקה שהכונס את האישה בועל לאלתר, וכל מה שמכריחים או מבקשים מהיבם לחלוץ לה זה רק בגלל דיבורה שאסרה את עצמה על פי דיבורה. אך אין לה כח לאסור את צרתה.

*

למדנו במשנה 'הנודרת הנאה מיבמה'; אם נדרה בחיי בעלה הנאה מאחיו – כופים אותו לחלוץ לה משום שמסתמא נדרה בגלל כעס שהיה ביניהם. אבל אם נדרה הנאה ממנו לאחר שמת בעלה - מסתמא נדרה בכדי שלא יוכל לייבמה, ולכן רק מבקשים ממנו שיחלוץ אבל אין כופין אותו, כי היא גרמה לכך.

האומרת טמאה אני לך: אשת כהן שאמרה לבעלה נאנסתי ואני אסורה לך – מתגרשת ומקבל כתובתה. **האומרת השמים ביני לבינך:** רק בשמים יודעים שאתה לא בא עלי כדרך כל הארץ – מתגרשת ומקבלת כתובה. **הנודרת 'נטולה אני מן היהודים':** שלא תיבעל לאף יהודי, כי התשמיש קשה לה. הסיבה שהיא נודרת כדי שבעלה לא יחשוב שהיא מעוניינת להתחתן עם מישהו אחר. דינה כנ"ל.

אך חששו חכמים שדברים אלו יהוו פתח לאישה לתת עיניה באחר ולהתגרש וללכת למקום שלא מכירים בה (ובדבריה ונדריה) ולהתחתן.

יעשו דרך בקשה: כלומר יבקשו ממנו שיתנהג איתה כדרך כל הארץ. **יפר חלקו:** כלומר הוא יפר את הנדר רק ממה שנוגע אליו, וממילא היא תשמש איתו, אבל לאחר שתתגרש היא תישאר אסורה לכל היהודים.

איבעיא להו: מה הדין אשה שנדרה 'נטולה אני מן היהודים' ובעלה הפר את חלקו, ולאחר מכן מת ונפלה ליבום, האם היא אסורה להתייבם או לו? הספק: האם העלתה בדעתה בעת שנדרה את האפשרות הזו שטיפול לייבום, ועל דעת הכי נדרה וממילא היא אסורה. או שלא העלתה זאת בדעתה, כי כוונתה היתה רק שלא יחשוד בה בעלה שהיא רוצה להתגרש ולהתחתן עם אחר, ולכן נדרה רק על מקרה שתתגרש שאז תהיה אסורה לכל היהודים.

לדעת רב לא נדרה על דעת היבם, אבל לדעת שמואל נדרה על דעתו והוא לא יכול להפר לה ולכן חולץ לה.

אמר אביי: יש ראייה ממשנתנו לרב. למדנו במשנה 'הנודרת הנאה מיבמה' אם נדרה בחיי בעלה הנאה מאחיו – כופים אותו לחלוץ לה משום שמסתמא נדרה בגלל כעס שהיה ביניהם. והרי אם אנו אומרים שהיא מתכוונת ליבם, מדוע כופין אותו והרי עשתה זאת בכוונה? אלא בהכרח שלא התכוונה ליבם וכדעת רב.

הגמרא דוחה: המשנה מדברת שהיא נדרה כשהיו לה ילדים, וממילא לא העלתה בדעתה שימותו גם בעל וגם ילדיה ולכן לא התכוונה ליבם, אבל במקרה שאין לה ילדים היא מתכוונת גם ליבם.

אבל אין לה בנים מאי מבקשין: אך אם בן קשה, שהיתה המשנה צריכה לחלק באותו מקרה עצמו - שנדרה בחיי בעלה בין יש לה ילדים לאין לה ילדים, ולא לנקוט את החילוק במקרה אחר - כשנדרה לאחר מות בעלה?

הדרן עלך בית שמאי

משנה: חרש שנשא פקחת: 'חרש' שאינו שומע ואינו מדובר מוגדר כשוטה, וקידושיו חלים רק מדרבנן. ולכן אם הוא נשא פיקחת יכול לגרשה בגט, כי כשם שקידש אותה ברמיזה כך יגרש אותה. וכן להיפך פיקח שנשא חרשת רומז לה ומגרשה.

פקח שנשא פקחת ונתחרשה: יכול לגרשה אפילו שהיא נהייתה חסרת דעת, משום שאין צורך בהסכמת האישה לגירושין. אבל אם היא נשתתית לא יגרשנה, תקנה דרבנן שלא ינהגו בה מנהג הפקר.

נתחרש הוא: פיקח שלאחר הנישואין נתחרש אינו יכול לגרש את אשתו לעולם. כי היא מקודשת בקידושין גמורים והוא יכול לגרש אותה רק מדרבנן.

העיד רבי יוחנן בן גודגדא: שקטנה חרשת שהישאה אביה וקידושיה היו דאורייתא, שכשהגידלה ויצאה מרשות אביה היא יוצאת בגט כנ"ל. אמרו לו חכמים אף פקחת שנישאה ונהייתה חרשת כיוצא בה.

*

המשנה עוברת לדון במקרים של שני אחים הנשואים לשתי אחיות:

שני אחים חרשים נשואים לשתי אחיות - חרשות/פקחות/אחת חרשת ואחת פיקחת. או מקרה הפוך שתי אחיות חרשות נשואות לשני אחים – חרשים/פקחים/ אחד חרש ואחד פיקח: בכל המקרים הללו אם מת אחד האחים, אשתו שנפלה ליבום פטורה מיבום וחליצה משום 'אחות אשתו' (שהרי שני האחים או שני האחיות היו שווים בחרשותם וממילא בדרגת נישואיהם).

ואם היו הנשים נכריות ולא אחיות – אם רצו יכנסו אותם אבל לא יחלצו (משום שאין חליצה בחרשים), ולאחר מכן אם רצו יגרשו.

שני אחים אחד חרש ואחד פיקח - נשואים לשתי אחיו פקחות: אם מת החרש ונפלה אשתו הפיקחת לפני אחיו הפיקח – היא נפטרת מיבום וחליצה משום שהיא אחות אשתו. אבל אם מת הפיקח ונפלה אשתו ליבום לפני אחיו החרש – מכיון שאשתו של החרש נשואה לו רק מדרבנן ואילו אשת אחיו היתה נשואה לאחיו מדאורייתא, אין אשתו מדרבנן יכולה לדחות את זיקת היבמה מדאורייתא. ולכן הוא חייב לגרש את אשתו כי היא אחות זקוקתו, אך היבמה אסורה לו כי היא אחות גרושתו, ואסורה גם לכל העולם כי אינו יכול לחלוץ לה שהרי הוא חרש.

שני אחים פקחין - נשואים לשתי אחיות אחת חרשת ואחת פיקחת: אם מת בעל החרשת – היא נפטרת מיבום משום שהיא אחות אשתו של בעל הפיקחת. אבל אם מת בעל הפקחת – בעל החרשת מוציא את אשתו בגט כי היא אחות זקוקתו כנ"ל, וחולץ ליבמה שהרי הוא פיקח שחליצתו כשרה, אבל אינו יכול לייבמה כי היא אחות גרושתו.

שני אחים אחד חרש ואחד פיקח - נשואים לשתי אחיות: אחת חרשת לחרש, והאחת פיקחת לפיקח: מת החרש - היבמה יוצאת מושם אחות אשתו כנ"ל. אבל אם מת הפיקח - החרש צריך לגרש את אשתו כי היא אחות זקוקתו כנ"ל, אבל אינו יכול לייבם את היבמה כי היא אחות גרושתו, ולא לחלוץ לה כי הוא חרש.

*

המשנה עוברת למקרים שבהם הנשים אינן אחיות:

שני אחים אחד חרש ואחד פיקח - נשואים לשתי נכריות פקחות: מת החרש ונפלה אשתו ליבום מדרבנן – אחיו חולץ או מייבם. אבל אם מת הפיקח ונפלה אשתו ליבום מדאורייתא לחרש – החרש מיבם אותה (ואינו יכול לחלוץ כי הוא חרש), ואינו יכול

(המשך בדף הבא ↓)

לגרשה לעולם משום שהזיקת יבום שלה היא מדאורייתא, ואילו הגט שלו הוא רק מדרבנן ואין לו כח להפקיע זיקה מדאורייתא.

שני אחים פקחין - נשואים לשתי נכריות אחת פקחת ואחת חרשת: מת בעל החרשת - אחיו לא יכול לחלוץ לה כי היא חרשת, אלא מייבם אותה ואם רצה מגרשה לאחר מכן. ואם מת בעל הפקחת - אחיו חולץ או מייבם כמו כל יבמה.

שני אחים אחד חרש ואחד פיקח - נשואים לשתי נכריות אחת חרשת לחרש ואחת פקחת לפקח: מת החרש בעל החרשת – אחיו הפיקח יכול רק ליבם אותה ולאחר מכן יכול לגרשה. ואם מת הפיקח בעל הפיקחת - אחיו החרש יכול רק לייבם אותה ולא לגרשה כנ"ל.